

רבי אליעזר פרק תשיעי נדרים

סה.

עין משפט גד מצוה

1 א מיי פ"ו מהלכות שבעות הל' ז ופ"ד מהל' מרים הל' ז סמג לאהן רמב"טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף כ:
2 ב מיי פ"ח מהלכות מרים הלכה ז סמג לאהן רמב"טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף יט:

תורה אור השלם

1. ויאמר ה' אל משה במדון לך שב מצרים כי מזה קל האנשים המבקשים את נפשך: שמות ד יט

2. ויאל משה לשבת את האיש ויתן את צפרתו בתו למשה: שמות ב כא

3. ויקח מרע הפולחן במדון לך שב מצרים כי מזה קל האנשים המבקשים את נפשך: שמות ד יט

4. ונגם בפיך נבוכדנאצר מרד אשר השיבו באלהים ויקש את ערפו ויאמץ את לבבו משוב אל ה' אלהי ישראל:

דברי הימים ב לו יג

5. ישבו לארץ ידמו וקני בת ציון הגילו עפר על ראשם וקגרו שקים הורידו לארץ ראשן בתולת ירושלים:

איכה ב י

מוסף רש"י

ויוראל משה. מדרשו לטון אלה. נשבע לו שלא יזח ממדון כי אם כשזמנו (שמות ב כא). ואינן כנולד. ששטין מהס פתח, שאין להס תורת נולד (דאמ"ה בשם). נעשה בתולה נדרו בדבר. כאלו אמר שאני טשא פלונית כל ימי אפיא, דמטיק אלעפיה, הילכך פותחין במיתמו, אבל לעיל הא לא אמר קונס שאני נהנה לפלוגי שאני סופר, הילכך נולד ממנו ואין פותחין בו, דהא לא חסיק ספורוס אלעמיה (שם). וכבר מת. ולא היו נולד פותחין בו, והאי דקאמר שהן כטלד שזמין (נולד (שם).

אין מסירין לו. לנודר אלא בפניו של מדיר: **צמדן לך**. מהו צמדין לך אלא הכי קא"ל צמדין נדרת לפני יתרו לך והטרנ בפני יתרו שאין מתירין לו לחדם אלא בפניו ויתרו הדירו למשה שלא לשזב מצרים מפני אותן אנשים המצקשים להורגו ואמר ^(א) רבי תלמיד חכם מיפר לעמנו: **ארנבא חיה**. שאינה מצושלת.

ואית דאמרנא חיה ממש שאכל אותה כשהיא חיה: **הוה מצטער לדקיהו בגופיה**. שהיה רוצה לגלות הדבר ^(ב) שיהו צמדין אותו בני העולם: **איטשיל אשצועתיה**. נשאל על שצועתו: **מאי עדיטו**. דשריתון ליה מ"ט לא אמריתון ליה לדקיהו דלא מציתו למסריה אלא בפניו: **מתנאי סן כנולד**. דדמו נולוד אבל הן ממש אינן נולד ופותחין בהן: **שאזיב רע**. תולה נדרו ^(ג) צרעות אביה מכלל דאי לא הוה רשע היה נושא אותה: **או עשעה פשוטה**. דהיינו נולד פותחין בה ואומר לו צשעת חרטה אילו היית יודע שאזיבה עושה תשובה כלום היית נודר והוא אומר לאו. וה"נ מכלל ונחש: **גב' מס נולד הוא**. דהוי נולד גמור ומאי קאמר אינו כנולד: **אמר רב הונא נעשה פסולה נדרו דנדר**. צשעת אביה דמשמע כל זמן שאזיבה בחיים דודאי חס אמר שאני נושא את פלונית סתם ודאי כדקאמרת השתא דאמר שאזיבה רע לפי שהוא רשע אינו נושא את בתו והאכי פותחין לו לומר אילו היית יודע שמת: **ורבי יוחנן אמר**. לא הוי נולד כלל דצשעה שנדר כבר מת ^(ד) אהכי פותחין לו דכבר מת צשעה שנדר והוה ליה צצועת. והא דאמר צצמתני שהן כנולד דדמו נולוד פורתא: מתיב

שנהרג הנחש הרי הן כנולד ^(א) ואינו כנולד ^(ב) ואין חכמים מודים לו: **גב' קונם שאני** (ונכנס לבית זה שהכלב) וכו' ^(א) מה נולד הוא א"ר הונא נעשה כתולה נדרו בדבר ור' יוחנן אמר ^(ב) כבר מת וכבר עשה תשובה ^(ג) קאמרי ליה מתיב

לדקיהו ואי אפילו צדיעצד אינו מותר היכי הוי שרי ליה לדקיהו לגלויי מילתא משמע דיעצד שרי. וכ"ת אכתי קשיא דנהי צדיעצד שרי לכתחלה מיהו אסור והיכי שרו ליה סנהדרין לדקיהו איכא למימר דלדצר מנזה מתירין ודקיהו הוה מצטער ביותר כשלא היה יכול לגלות ומצטעל ע"י כך ממלאכת שמים וגם מצות המלך שמונה עליהם להחירו מנזה היא עליהם לקיים וכך תרצו בתוספות ומי"מ משמע דיעצד מותר דאי לא מאי אהני ליה לדקיהו מאי דשרו ליה וכדמוכח נמי ההוא דגיטין. ואחרים אמרו שאין אלו ראיות לעולם אפילו דיעצד אינו מותר שהרי הכמוז רוח צלדקיהו וענישו צדצר כדמתיב וגם צמלך נבוכד נצר מרד אשר הצביעו בצלמים וכן כתב הראש"ד ז"ל ואל וראה מה עלתה צו ובסנהדרין וההיא דגיטין נמי לאו ראייה היא דנדר אלמנה מכיון שנדרה ליטומיס מה תועלת יש לתינוקות צאקסור פירוטיה ועוד דהכי קאמרין דלמא אולא לגבי חכם ושרי לה ותחשוב להיות מותרת ויתצבאר הדבר במסכת גיטין צס"ד: **מתנאי יש דברים שהן כנולד ואינן כנולד**. לפי שהוא כמולה נדרו צדצר דכיון דאמר שאזיבה רע משמע כל זמן שאזיבה רע ולפיכך כשמת או עשה תשובה שרי: **גב' נעשה כנולה נדרו צדצר**. כדפרישית ומש"ה שרי אפי" בלא שאלת חכם. והכי איתא צירושלמי [פ"ט ה"ג] דאמרין התם מפני שהוא כמולה נדרו צדצר כאומר קונס שאני נהנה לאיש פלוגי כל זמן שהוא לוצש שחורים לצש לצנים מותר רבי זעירא צשם רבי יוחנן אף הוא אינו צריך שאלה לחכם: **ר' יוחנן אמר כבר מת וכצר עשה תשובה קאמרין**. כלומר שמת קודם נדרו והוה ליה נדר טעות. וצ"ע לרבי יוחנן היכי קתני יש דברים שהן כנולד דכיון דכבר מת לא דמי לנולד כלל:

ממנו בפניו וצריך שימירו לו לכתחלה בפניו ומפרש טעמא צירושלמי מפני החשד ומפני הבושה דכיון דחכרו יודע שנדר הימנו אם לא ידע כמו כן בהתרה יחשדו שמוגלל צנדרו וגם צריך שיצבייז בפניו ובשואו בפניו מתירו צעל כרתו וא"צ דעתו: מתנאי יש דברים שהם כנולד. נראה כנולד ואינן כנולד פותחין בהן ואין חכמים מודין לו: אמרו לו בת. בנמלה פריך והא מיתה נולד הוא: גב' בירחה נולד הוא. והואך א"ר מאיר דפותחין במיתת אביה: נעשה בתולה נדרו בד"א. כאלו פירש כל זמן שאזיבה קיים הילכך לא הוי נולד אבל תנאי גמור לא הוי הילכך צריך התרה וכן משמע פשטא דמתני' מתקמי יש דברים שהם כנולד ואינם כנולד דפותחין לו ומתירין לו אבל צירושלמי נגס שמוגלל אמר משה נדר טעות כבר מת אבל ככר מת כלב ר' אילעב צשם ר"א מפני שהוא כמולה נדרו צדצר כאומר קונס שאני נהנה לפלוגי כל זמן שהוא לוצש שחורים וכבר בת. אמרו לו כבר מת אביה וכצר עשה תשובה הילכך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פירוש] דמתני' יש דברים שהם כנולד ולומר שאסורים חכמים כנולד אפי" שאינן כנולד דגור ר"מ מת כבר אטו לא מת ואין חכמים מודים לו דלא גזיטין מת כבר אטו לא מת הילכך נדר טעות הוא מעיקרא ואפי' התרה לא צני:

תוספות

דתנן הבודד הנאה בחיבירו. שגדר בפניו שלא יהנה ממנו אין מתירין אלא בפניו לכאורה משמע דלפניו היינו דבעי מדעתו וקשה דהכא לא שייך שהרי נדר מעצמו שלא יהנה מחבירו ואין שום פגמא שיצטרך דעתו להחיר נדרו לכ"נ דבפניו אינו אלא מפני החשד ואפילו בעי"כ כיון שהיה בפניו וכן משמע צמדין לך והחיר מרך אפילו בעי"כ דיתרו ואתי קושיא דהכא טעמא דמפני החשד וצירושל' מפרש שני טעמים אחד מפני החשד שלא יחשדו שעובר על נדרו ולא נשאל לחכם ולאותו טעם א"צ דעתו דפרישית ועוד מפרש טעם אחר מפני בושה שאנו רוצים שיצבייז בפניו ^(א) ושמעמי טעמא דמפני החשד ודלא כפרי"ם דנטיף שמפרש דבצר עשעה לו טובה על ידי הנדר דהכא צמוד הנהא איירי ולא

^[1] רבי תלמיד חכם מיפר לעמנו: ארנבא חיה

^[2] שהיה רוצה לגלות הדבר שיהו צמדין אותו בני העולם: איטשיל אשצועתיה

^[3] נשאל על שצועתו: מאי עדיטו

^[4] דשריתון ליה מ"ט לא אמריתון ליה לדקיהו דלא מציתו למסריה אלא בפניו: מתנאי סן כנולד

^[5] דדמו נולוד אבל הן ממש אינן נולד ופותחין בהן: שאזיב רע

^[6] תולה נדרו צרעות אביה מכלל דאי לא הוה רשע היה נושא אותה: או עשעה פשוטה

^[7] דהיינו נולד פותחין בה ואומר לו צשעת חרטה אילו היית יודע שאזיבה עושה תשובה כלום היית נודר והוא אומר לאו

^[8] וה"נ מכלל ונחש: גב' מס נולד הוא

^[9] דהוי נולד גמור ומאי קאמר אינו כנולד: אמר רב הונא נעשה פסולה נדרו דנדר צשעת אביה דמשמע כל זמן שאזיבה בחיים דודאי חס אמר שאני נושא את פלונית סתם ודאי כדקאמרת השתא דאמר שאזיבה רע לפי שהוא רשע אינו נושא את בתו והאכי פותחין לו לומר אילו היית יודע שמת: ורבי יוחנן אמר

^[10] לא הוי נולד כלל דצשעה שנדר כבר מת אהכי פותחין לו דכבר מת צשעה שנדר והוה ליה צצועת

^[11] והא דאמר צצמתני שהן כנולד דדמו נולוד פורתא: מתיב

^[12] שנהרג הנחש הרי הן כנולד ואינו כנולד ואין חכמים מודים לו: גב' קונם שאני

^[13] (ונכנס לבית זה שהכלב) וכו' מה נולד הוא א"ר הונא נעשה כתולה נדרו בדבר ור' יוחנן אמר כבר מת וכבר עשה תשובה קאמרין

^[14] ליה מתיב

^[15] ליה מתיב

^[16] ליה מתיב

^[17] ליה מתיב

^[18] ליה מתיב

^[19] ליה מתיב

^[20] ליה מתיב